

V V T 2004 – nový název, nová tvář, nové pojetí a výsledky

Weekend research camp 2004

František Bárta
a účastníci akce

Zpracováno z poznámek v terénním deníku, který vedl Martin Fejfar.

V V T – vžitý název byl Víkendový výzkumný tábor. Na základě usnesení výboru naší pobočky byl však s platností od roku 2004 nazván „Víkendový vzdělávací tábor“. Pro naplnění tohoto názvu jsme v roce 2004 učinili maximum.

Začněme však od počátku.

Základnou pro letošní akci se stala nově zbudovaná (dnes již zkolaudovaná) dřevěná stavba terénní stanice ochránců přírody z Chotěboře. Ta je umístěna nad nivou řeky Doubravy v Sobiňově. Její umístění již samo o sobě předznamenalo celkové dění a ptačí objekty v průběhu celého VVT.

Počasí nepřálo, oblačno až zataženo, místy srážky, aneb dle předpovědi klasiků – nebude-li pršet nezmoknem. A toho zmoknutí bylo dostatečně. Stejně tak ptáků, převážně vázaných na luční a mokřadní biotopy.

Nyní již chronologicky.

Počátek akce byl dán čtvrtkem 3. června, kdy se sjeli první účastníci VVT 2004. Nejprve však dorazila „správcová“, která zatopila a již uvítala ing. Žďárka, Dr. Kozu a pana Bělku. Dva posledně jmenovaní však po chvíli pobytu odjeli. Přijel ještě Martin Fejfar a Jan Bartoníček. To byli všichni pro první den. Hned po ubytování se vyrazilo do terénu v okolí stanice. Zde jsou jak nivní louky, tak část obecní zástavby. Zároveň byl proveden krátký pochod k blízké osadě Hlína. Před vlastní stanicí se opakovaně objevoval pár ťuhýků obecných a sojka obecná, nepřetržitě cvrčely cvrčilky říční a osamoceně i cvrčilka zelená.

V noci pak byl Martinem determinován v dáli jeden chřástal polní (*Crex crex*).

Druhý den, v pátek, ráno jsme vyrazili ke spřáteleným ornitologům do CHKO Žďárské vrchy. U osady Karlov nás uvítal sám předseda Jihomoravské pobočky ČSO Jaromír Čejka a hned nás zaúkoloval. Je třeba předeslat, že práce byla předem dohodnuta. Náš úkol byl v podobě zjištění ptačích druhů v lokalitě uvažované výstavby Aguacentra mezi obcemi Škrdlovice a Karlov, blízko Velkého Dářka. Po tomto zadání se kolegové vzdálili, hledat čápy černé. My zůstali a očekávali příjezd Tomáše Diviše a Petra Kafky. I tak

jsme nebyli nečinní, ale odděleně jsme vyrazili mapovat jednotlivé části území. Po zhruba dvou hodinách usilovné práce jsme zjistili celkem 43 druhů. Je třeba říci, že nejcennější je území pro bramborníčka hnědého, kterého zde reprezentovali 3 samci a ťuhýka obecného, který byl zastoupen 2 samci a 1 samicí. Území je však hodnotné i botanicky a krajinářsky. Věřme, že i naše výsledky přispějí k uchování tohoto krásného území. Jen na doplnění, teprve nad mapami jsme zjistili, že potůček uprostřed luk, který jsme několikrát překonávali se jmenuje Karlovický potok.

Po splnění nejdůležitějšího úkolu dne jsme se již věnovali dalším místům „za humny“ bývalého Východočeského kraje. Při průjezdu obcí Vojnův Městec jsme shlédli hnízdo čápa bílého a zastavili až u Malého Dářka. Na hladině rybníka nebylo moc živo, byly zde pouze kachny divoké, polák chocholačka, polák velký a pár roháčů. Nad rybníkem přelétl čáp černý, a tak nevíme zda jsem nebyli jediní, kdo černého čápa ten den viděli.

Dále jsme při cestě na okraji obce Radostín viděli rodinku kavek obecných a dorazili až k národní přírodní rezervaci Radostínské rašeliniště.

Krátká zastávka, spíše pohledová, na rybník Řeka, přinesla další druhy. Především se ozvalo několik bekasín otavních, křepelka polní a opět bramborníček hnědý. Při průjezdu obcí Krucemburk a následně pak ve Zdírci nad Doubravou, pak přibyl další druh – rorýs obecný.

Po vydatném obědě jsme se rozdělili na dvě skupiny. Já osobně odejel zpět na základnu uvítat další účastníky a „natáhnout“ nikoli sebe, ale sítě. Druhá, početnější skupina se vydala do bučin Ranského Babylonu.

V pozdním odpoledni dorazil na terénní stanici Dr. Křivský ze Sázavy a místní ornitolog František Nekovář. Již za drobných přeháněk se do sítí chytli první ptáci. Celý párek bramborníčků hnědých a samice ťuhýka obecného byli zajímavým objektem. Postupně se chytaly i další druhy, včetně rákosníků zpěvných a cvrčilek říčních. Zajímavé hlášení podal i Pavel Žďárek: „Viděl jsem samici strnada rákosního a měla na noze kroužek“. Na moji otázku, zda přečetl číslo, však nebyla dána odpověď. Nutno zde podotknout, že v uvedené lokalitě se sporadicky kroužkuje.

Jak dále citováno z terénního deníku: „Mesiar Bárta se vrací od sítí“. Zdařil se odchyt dlaska tlustozobého, párku bramborníčku hnědých a dalších druhů. Celkový seznam odchycených druhů v průběhu VVT, je v následující tabulce.

Ještě večer vyrazilo průzkumné družstvo více k blízké osadě Sopoty. Nejprve byl determinován chřástal polní, jehož hlas však vydával zvonek na kole dítěte. Těžko tedy říci, co předešlý večer ve 22.30 slyšel Martin Fejfar. Věřme však, že dívka školou povinná již v této době dlí svůj čas doma. Přesto tato „štychprůba“ přinesla další druhy: pěvušku modrou, sedmihláska hajního, čápa bílého a datla černého. Průzkumníci svůj poznávací exkurz zakončili v místní osvěžovně, kde se poučili o místním folklóru. Tato skupinka ukončila své terénní bádání ve 23.00, kdy již ostatní čerpali síly do dalšího dne.

Sobotní ráno bylo velmi nevlídné. Pršelo, sítě byly staženy a čekalo se, v družné debatě o ptácích, ptákovinách a lidech okolo nich. Po desáté se vyrazilo na krátkou exkurzi po obci a jejím okolí. Akce byla zakončena opět deštěm. Přesto stojí za zmínku zaznamenat nový druh pro území obce a okolí, a to konipase horského.

Tab. 1: Druhy odchycené během VVT.**Tab. 1:**

Druh	Počet
Bramborníček hnědý (<i>Saxicola rubetra</i>)	4
Budníček menší (<i>Phylloscopus collibita</i>)	4
Cvrčilka říční (<i>Locustella fluviatilis</i>)	3
Dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1
Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	3
Pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)	2
Pěnice hnědokřídla (<i>Sylvia communis</i>)	1
Pěnice slavíková (<i>Sylvia borin</i>)	2
Pěnkava obecná (<i>Fringilla coelebs</i>)	4
Rákosník zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)	7
Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	2
Sýkora modřinka (<i>Parus caeruleus</i>)	1
Sýkora uhelníček (<i>Parus ater</i>)	1
Ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	1

Po dvanácté bylo rozhodnuto. Jedeme do CHKO Železné hory. Postupně jsme tak formou safari, shlédli několik lokalit. Nejprve byla zastávka na oběd, opět ve Ždírci nad Doubravou v restauraci U Lázníčků. Pak již následovala exkurze na lokality. Nejprve byl navštíven Lhotecký rybník.

Následně jsme se přesunuli k rybníku Stavenov. Po zaparkování nás voláním upoutala mláďata strakapouda velkého. Bystrý slech Tomáše Diviše však slyšel ještě něco. Po chvíli jsme již věděli. Byla to samice krahujce obecného. Pak jsme našli podle stříkanců od mláďat i hnízdo. Bylo kousek od místa parkování. Nikdo však nenašel odvahu na hnízdo po mokřím stromě vylézt, a to i přes hecování ze strany služebně starších ornitologů. Nutno podotknout, že ani já se tam později nevrátil, takže mláďata létají bez „hliníku“.

Dále jsme se vydali k hladině polovypuštěného rybníka Stavenov a k toku Doubravy.

Následoval přesun do smrkových porostů v blízkosti přírodní rezervace Údolí Doubravy. Zde však nebyly zaznamenány zajímavější druhy. Nebyl připískám kulíšek nejmenší, ale naopak se spustil opět déšť.

V neděli se konečně počasí umoudřilo, nepršelo a občas se objevilo i slunce. Je rozhodnuto vyrazit opět do CHKO Železné hory. Cílem je především Podmoklansko. Obec Podmoklany a blízké bučiny v kopcích s názvem Cerhovy. Zde bylo pozorováno několik dalších druhů. Opět se nezapřel „dravec“ Diviš. Při nálezu pera nás poučil, že se nejedná o káni, ani jestřába, ale že patří orlu skalnímu. Nevím, zda se tak vyzná, nebo zda použil informací. Tento druh zde byl totiž pozorován 14 dní před konáním VVT. Každopádně se jedná o doklad výskytu tohoto druhu a nám nezbývá než opět pomyslně smeknout před učeností a praktikách služebně starších ornitologů.

Co se zdařilo, a co nikoli.

Letošní ročník VVT lze řadit k těm úspěšnějším. Celková účast byla nižší, což lze především přičíst počasí, které bylo značně nepříznivé. Hlavní cíle dané pro tento ročník byly splněny:

1. Starší a zkušenější ornitologové zaučovali mladé elévy, kteří tak absolvovali terénní kurz avifaunistiky a my starší jsme si mnohé zopakovali.
2. Pro kolegy z CHKO Žďárské vrchy byla provedena slíbená inventarizace.
3. Výskyt většiny předpokládaných druhů byl potvrzen.
4. Výsledná zpráva byla předána CHKO Železné hory, která se na letošním ročníku VVT podílela.

Nesplněné cíle lze shrnout:

1. Relativně malá účast ornitologů.
2. Nebyl potvrzen výskyt některých druhů – kulíšek nejmenší, hýl rudý.

Jedinečnost toho ročníku VVT lze vidět především ve faktu, že se podařilo naplnit vize názvu, tj. vzdělávací činnost a práce pro ochranu ptáků.

Závěrem několik statistických údajů z VVT 2004:

Celkem bylo navštíveno 14 lokalit.

Akce se přímo i krátkodobě zúčastnilo 12 ornitologů a přátel ornitologie.

V průběhu akce nás SMS zprávami kontaktovali další 4 ornitologové.

Celkem byl zaznamenán výskyt 80 druhů.

Děkuji všem účastníkům VVT 2004 za aktivní práci a těším se na rok 2005.

Ať žije VVT 2005 – kde?

Tab. 2: Přehled zaznamenaných druhů.**Tab. 2:**

Bekasina otavní (<i>Gallinago gallinago</i>)	Linduška lesní (<i>Anthus trivialis</i>)
Bramborníček hnědý (<i>Saxicola rubetra</i>)	Linduška luční (<i>Anthus pratensis</i>)
Drozd brávník (<i>Turdus viscivorus</i>)	Mynařík dlouhoocasý (<i>Argithalos caudatus</i>)
Brlhík lesní (<i>Sitta europea</i>)	Pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)
Budníček lesní (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	Pěnice hnědokřídla (<i>Sylvia communis</i>)
Budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	Pěnice pokřovní (<i>Sylvia curruca</i>)
Budníček větší (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	Pěnice slavíková (<i>Sylvia borin</i>)
Cvrčilka říční (<i>Locustella fluviatilis</i>)	Pěnkava obecná (<i>Fringilla coelebs</i>)
Cvrčilka zelená (<i>Locustella naevia</i>)	Pěvuška modrá (<i>Prunella modularis</i>)
Čáp bílý (<i>Ciconia ciconia</i>)	Polák chocholačka (<i>Aythya fuligula</i>)
Čáp černý (<i>Ciconia nigra</i>)	Poštolka obecná (<i>Falco tinnunculus</i>)
Čejka chocholatá (<i>Vanellus vanellus</i>)	Potápka roháč (<i>Podiceps cristatus</i>)
Červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	Pušťík obecný (<i>Strix aluco</i>)
Čírka modrá (<i>Anas querquedula</i>)	Rákosník zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)
Datel černý (<i>Dryocopus martius</i>)	Rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)
Blask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	Rehek zahradní (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)
Drozd kvíčala (<i>Turdus pilaris</i>)	Rorýs obecný (<i>Apus apus</i>)
Drozd zpěvný (<i>Turdus philomelos</i>)	Sedmihlásek hajní (<i>Hippolais icterina</i>)
Holub doupňák (<i>Columba oenas</i>)	Skřivan polní (<i>Alauda arvensis</i>)
Holub hřivnáč (<i>Columba palumbus</i>)	Sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)
Hrdlička zahradní (<i>Streptopelia decaocto</i>)	Stakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)
Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	Stehlík obecný (<i>Carduelis carduelis</i>)
Chřástal kropenatý (<i>Crex crex</i>)	Straka obecná (<i>Pica pica</i>)
Jiříčka obecná (<i>Delichon urbica</i>)	Strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)
Kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Strnad rákosní (<i>Emberiza schoeniclus</i>)
Káně lesní (<i>Buteo buteo</i>)	Střízlík obecný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)
Kavka obecná (<i>Corvus monedula</i>)	Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)
Konipas bílý (<i>Motacilla alba</i>)	Sýkora modřinka (<i>Parus caeruleus</i>)
Konipas horský (<i>Motacilla cinerea</i>)	Sýkora parukářka (<i>Parus cristatus</i>)
Konopka obecná (<i>Carduelis cannabina</i>)	Sýkora uhelníček (<i>Parus ater</i>)
Kos čený (<i>Turdus merula</i>)	Šoupálek dlouhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)
Krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	Špaček obecný (<i>Sturnus vulgaris</i>)
Králíček obecný (<i>Regulus regulus</i>)	Ťuhák obecný (<i>Lanius collurio</i>)
Králíček ohnivý (<i>Regulus ignicapillus</i>)	Vlašťovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)
Krkavec velký (<i>Corvus corax</i>)	Volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)
Křepelka polní (<i>Coturnix coturnix</i>)	Vrabec domácí (<i>Passer domesticus</i>)
Křivka obecná (<i>Loxia curvirostra</i>)	Vrabec polní (<i>Passer montanus</i>)
Kulík říční (<i>Charadrius dubius</i>)	Vrána ob.šedá (<i>Corvus corone cornix</i>)
Kvíčala obecná (<i>Turdus pilaris</i>)	Zvonek zelený (<i>Carduelis chloris</i>)
Labuť velká (<i>Cygnus olor</i>)	Zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)